

Έγγραφο Πολιτικής

Αξιοποίηση της δυνατότητας των
γυναικών μεταναστών να γίνουν
ειδικοί ενσωμάτωσης

Έγγραφο Πολιτικής

Αξιοποίηση της δυνατότητας των γυναικών μεταναστών να γίνουν ειδικοί ενσωμάτωσης

EUROPEAN UNION
Asylum, Migration
and Integration Fund

Το σχέδιο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση (ανακοίνωση) δεσμεύει μόνο τον συντάκτη της και η Επιτροπή δεν ευθύνεται για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

A/A.: HOME/2015/AMIF/AG/INTE/9102

Περιεχόμενα

Συνοπτική Περίληψη	4
1. Εισαγωγή	5
2. Προσέγγιση και Αποτελέσματα	7
2.1. Το Πρόγραμμα INTEGR8: Στόχοι και Επιτεύγματα	7
2.2. Η Μεθοδολογία του INTEGR8	10
2.3. Η Σημασία του Προγράμματος INTEGR8	11
2.4. Αποτελέσματα Έρευνας	13
2.4.1. Προβλήματα και Ανικανοποίητες Ανάγκες	13
2.4.2. Εμπόδια στην Ενσωμάτωση	15
3. Συμπεράσματα και Εισηγήσεις για τους Υπεύθυνους	
Χάραξης Πολιτικής	18
4. Βιβλιογραφικές Αναφορές	24
Βιβλιογραφικές Αναφορές	25

Συνοπτική Περίληψη

Οι μετανάστες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού από τους ντόπιους, ειδικά σε ό,τι αφορά την πρόσβαση τους σε θέσεις εργασίας, στην εκπαίδευση, την υγεία και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Ορισμένες ομάδες του μεταναστευτικού πληθυσμού βρίσκονται σε κίνδυνο και, συνεπώς, χρειάζονται ειδικά προσαρμοσμένα μέτρα ενσωμάτωσης. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση των γυναικών μεταναστών, που βρίσκονται ανάμεσα σε άλλες ευαίσθητες ομάδες όπως: υπήκοοι τρίτων χωρών, πρόσφυγες και δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, μετανάστες χαμηλής ειδίκευσης και ασυνήθιστοι μετανάστες. Ο ρόλος των γυναικών μεταναστών στην ενσωμάτωση είναι κρίσιμος και πρέπει να αυξηθεί στα επόμενα χρόνια, αν ο στόχος είναι η επίτευξη μιας αποτελεσματικής ενσωμάτωσης σε όλη την Ευρώπη.

Οι εταίροι της κοινοπραξίας INTEGR8 πιστεύουν ότι το **Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών** και η υπό δοκιμή προσέγγιση του προγράμματος μπορούν να έχουν σημαντική συνάφεια με την ανάπτυξη μιας μελλοντικής πολιτικής στον τομέα ενσωμάτωσης των μεταναστών και ως εκ τούτου έχουν εκδώσει το συγκεκριμένο Έγγραφο Πολιτικής για να παρουσιάσουν τις σχετικές γνώσεις και τα ευρήματα που προέκυψαν από την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων του προγράμματος.

Για τη διατύπωση του συγκεκριμένου Εγγράφου Πολιτικής, η κοινοπραξία του προγράμματος διεξήγαγε ερευνητικές συνεντεύξεις για να διερευνήσει τον αντίκτυπο του προγράμματος INTEGR8 και το λόγο που μια αλλαγή στην προσέγγιση της πολιτικής ίσως να είναι σημαντική για τις ομάδες στόχους τους προγράμματος, δηλαδή τους μετανάστες ή πιο συγκεκριμένα τις γυναίκες μετανάστες.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, στα οποία έχει στηριχτεί αυτή η έκθεση, αποδεικνύουν ότι υπάρχει ανάγκη για βελτίωση της πολιτικής στο συγκεκριμένο τομέα ώστε να διασφαλιστεί ότι τα μέτρα ενσωμάτωσης είναι πιο αποτελεσματικά, ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των μεταναστών και δίνουν αξία στις γυναίκες μετανάστες ως μια πολύτιμη πηγή που πρέπει να κινητοποιηθεί και να υποστηριχθεί.

Βασικός σκοπός του συγκεκριμένου Εγγράφου Πολιτικής είναι να μοιραστεί τις εμπειρίες των γυναικών μεταναστών μέσα από το πρόγραμμα INTEGR8, να συμβάλει στη συζήτηση περί πολιτικής και να προχωρήσει σε μια σειρά εισηγήσεων για μελλοντικές σκέψεις σχετικά με την πολιτική.

1. Εισαγωγή

Η μετανάστευση δεν είναι ένα νέο φαινόμενο για την Ευρώπη. Οι μεταναστευτικές κοινότητες έχουν πάντα σημαντική συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη της Ένωσης και την πολιτισμική ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει τη σημερινή Ευρωπαϊκή κοινωνία. Αν οι Χώρες Μέλη της Ε.Ε σκοπεύουν να αξιοποιήσουν πλήρως τη δυνατότητα αυτής της πολιτισμικής ποικιλομορφίας, η ενσωμάτωση των μεταναστευτικών κοινοτήτων και των κοινοτήτων υποδοχής πρέπει να είναι συστηματική. Η ενσωμάτωση δε θα επιτευχθεί με το να γίνεται κάτι **στις** μεταναστευτικές κοινότητες, ή **για** τις μεταναστευτικές κοινότητες, αλλά μάλλον **με** τις μεταναστευτικές κοινότητες.

Η μετανάστευση και η πολιτική και κοινωνική ενσωμάτωση νέων εθνικών μειονοτήτων αποτελούν τα τελευταία χρόνια σημαντικές προκλήσεις πολιτικής σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. Ενώ ο βαθμός οικονομικής ενσωμάτωσης υπολογίζεται εύκολα μέσω ενός συνόλου ευρέως διαθέσιμων δεικτών όπως η μείωση μισθών ή η διαφορά εισοδήματος και απασχόλησης μεταξύ ντόπιων και μεταναστών, τα επίπεδα κοινωνικής και πολιτικής ενσωμάτωσης είναι πιο δύσκολο να αξιολογηθούν.

Η έρευνα επισημαίνει ένα σύνολο βασικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι νέοι μετανάστες στις χώρες υποδοχής, τις οποίες δεν κατάφερε η κυβέρνηση να ξεπεράσει με τις μέχρι στιγμής πρωτοβουλίες της. Υπάρχει ένα «σημαντικό κενό στην ενημέρωση αφού οι μετανάστες παρουσιάζουν έλλειψη γνώσεων σχετικά με τα νέα κοινωνικά και πολιτικά συστήματα και δεν είναι συχνά ενήμεροι σχετικά με τις πολιτικές διαδικασίες στη νέα τους χώρα. Μέχρι στιγμής, οι εκστρατείες μεταναστευτών ψηφοφόρων, η πολιτική και γλωσσική παιδεία ή ακόμη η άμεση κυβερνητική στήριξη προς τις μεταναστευτικές οργανώσεις έχουν πετύχει ελάχιστο αντίκτυπο» (Bloemgaard, 2010). Υπάρχει επίσης έλλειψη δικτύωσης γιατί, παρόλο που οι μεταναστευτικές οργανώσεις βοηθούν στη δημιουργία και εδραίωση δικτύων μέσα στις μεταναστευτικές κοινότητες, συμβάλλουν ελάχιστα στην σύνδεση αυτών των οργανώσεων με ομάδες εκτός των μεταναστευτικών κοινοτήτων (Strömblad and Adman, 2012) και ενώ οι μεταναστευτικές κοινωνικές ομάδες πολιτών δημιουργούν ένα κέντρο συνάντησης για «σύσφιξη σχέσεων» μέσα στις κοινότητες τους, δεν

καταφέρνουν να πετύχουν τη «γεφύρωση» του κέντρου αυτού με την κοινότητα υποδοχής ή άλλες μεταναστευτικές κοινότητες. (Putnam, 2007).

Λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις αυτές, υπάρχει μια πραγματική ευκαιρία να αξιοποιηθεί η δυνατότητα των γυναικών μεταναστών ως ειδικών στην ενσωμάτωση των μεταναστών. Η παροχή επικυρωμένης εκπαίδευσης και ενός συνόλου σημαντικών επαγγελματικών ενισχύσεων αποτελούν τα πρώτα βήματα καθοριστικής σημασίας προς μια Ευρώπη πιο ανοιχτή και ίση για όλους.

2. Προσέγγιση και Αποτελέσματα

Το συγκεκριμένο Έγγραφο Πολιτικής έχει εκδοθεί στο πλαίσιο του προγράμματος «Αξιοποίηση της δυνατότητας των γυναικών μεταναστών να γίνουν ειδικοί στην ενσωμάτωση» [INTEGR8].

2.1. Το Πρόγραμμα INTEGR8: Στόχοι και Επιτεύγματα

Το INTEGR8 είναι ένα πρόγραμμα που χρηματοδοτήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπό το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF). Το πρόγραμμα INTEGR8 έχει αριθμό αναφοράς HOME/2015/AMIF/AG/INTE/9101 και η υλοποίηση του διαρκεί από την 1η Δεκεμβρίου 2016 μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 2018.

Την ηγεσία του προγράμματος INTEGR8 έχει αναλάβει η κοινοπραξία εταίρων Meath, ενώ την προώθηση του η κοινοπραξία των ακόλουθων επτά οργανισμών της Ευρώπης, οι οποίοι διαθέτουν διαφορετική εμπειρογνωσία σε σχέση με τοπικές μεταναστευτικές κοινότητες και εμπειρία στην υποδοχή και ενσωμάτωση των μεταναστών:

1. **Σύμπραξη εταίρων Meath (συντονιστής), Ιρλανδία**
2. **CARDET, Κύπρος**
3. **ISQ Formação, Πορτογαλία**
4. **Πανεπιστήμιο Pitesti, Ρουμανία**
5. **Learning Unlimited, Ηνωμένο Βασίλειο**
6. **FormAzione Co&So Network, Ιταλία**
7. **Jugend am Werk Steiermark, Αυστρία**

Τα συγκεκριμένα ιδρύματα διαθέτουν τον απαραίτητο συνδυασμό δεξιοτήτων και εμπειριών που σχετίζονται με το σημείο εστίασης του προγράμματος.

Οι εταίροι του προγράμματος INTEGR8 πιστεύουν ότι οι γυναίκες μετανάστες αποτελούν το κλειδί για τη στήριξη και διευκόλυνση της ενσωμάτωσης άλλων γυναικών μεταναστών. Οι εταίροι της κοινοπραξίας είναι πεπεισμένοι ότι η προώθηση της ενσωμάτωσης των γυναικών μεταναστών μπορεί να ενισχυθεί και να επιτευχθεί εάν οι ίδιες οι γυναίκες μετανάστες είναι επικεφαλής των προγραμμάτων και πρωτοβουλιών ενσωμάτωσης. Η ενθάρρυνση των γυναικών στις μεταναστευτικές κοινότητες μέσω της παροχής επικυρωμένης εκπαίδευσης και στήριξης, ώστε να αναπτύξουν μια σειρά ανεπίσημων δικτύων για την προώθηση της κοινωνικής και πολιτικής ενσωμάτωσης μεταξύ των ομότιμων τους, αποτέλεσε το σημείο εστίασης του προγράμματος INTEGR8. Συνεπώς, το πρόγραμμα έχει ως στόχο να εκπαιδεύσει, να στηρίξει και να ενθαρρύνει τις γυναίκες μετανάστες να αναλάβουν ενεργητικό ρόλο στις κοινότητες τους για ενίσχυση της ενσωμάτωσης των γυναικών με κάθε δυνατό τρόπο.

Βασικό επιθυμητό αποτέλεσμα του προγράμματος INTEGR8 είναι η αλλαγή στη στάση και αντίληψη μέσα στις μεταναστευτικές κοινότητες και στους οργανισμούς που τις στηρίζουν, ούτως ώστε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να συμφωνήσουν και να αποδεχθούν ότι οι ίδιες οι γυναίκες μετανάστες, αν έχουν την κατάλληλη εκπαίδευση και στήριξη, μπορούν να προωθήσουν την ενσωμάτωση των γυναικών μεταναστών. Επίσης, το INTEGR8 αναπτύσσει και/ή ενισχύει τις δομές τοπικής δικτύωσης σε κάθε χώρα-εταίρο και την επακόλουθη βελτιωμένη επικοινωνία τόσο μέσα στη μεταναστευτική κοινότητα όσο και στην κοινότητα υποδοχής.

Το πρόγραμμα INTEGR8 απευθύνεται σε δύο ομάδες στόχους:

- σε επαγγελματίες και εκπαιδευτές ενσωμάτωσης μεταναστών που δουλεύουν σε κέντρα μετανάστευσης και υπηρεσίες στήριξης, ειδικά με προγράμματα στοχευμένα για γυναίκες.
- γυναίκες μετανάστες και μεταναστευτικές κοινότητες.

Από την αρχή, η κοινοπραξία του προγράμματος INTEGR8 έχει φέρει εις πέρας τις δραστηριότητες και έχει πετύχει τα αποτελέσματα που περιγράφονται πιο κάτω:

1. Διεξήγαγε έρευνα για την αναγνώριση των εκπαιδευτικών αναγκών των γυναικών μεταναστών σε κάθε χώρα εταίρο και ανέλυσε την **Συνοπτική Έκθεση Έρευνας** με βάση τα εθνικά ευρήματα. Η Συνοπτική Έκθεση Έρευνας είναι ένα στρατηγικό αρχείο 32 σελίδων, οργανωμένο σε πέντε ενότητες:

- Ενότητα Α: Βιβλιογραφική ανασκόπηση
  - ο Μέτρα Βέλτιστης Πρακτικής Εθνικής Ενσωμάτωσης
  - ο Προβλήματα και Ανικανοποίητες Ανάγκες
  - ο Εισηγήσεις
  - ο Πηγές
- Ενότητα Β: Γυναίκες μετανάστες: Ανάλυση Αναγκών
- Ενότητα Γ: Μεταναστευτικές υπηρεσίες και εκπαιδευτές: Ανάλυση Αναγκών
- Ενότητα Δ: Καινοτόμος Μεθοδολογία Κοινωνικής και Πολιτικής Ένταξης
- Ενότητα Ε: Συμπεράσματα και Εισηγήσεις

2. Ανέπτυξε και σχεδίασε δύο ειδικά προσαρμοσμένα προγράμματα εκπαίδευσης για τις ανάγκες των γυναικών μεταναστών και την εκπαίδευση ενήλικων εκπαιδευτών ώστε να ενισχύσουν τις γυναίκες μετανάστες στο νέο τους ρόλο ως ηγέτες της κοινότητας. Τα συγκεκριμένα προγράμματα είναι το Εκπαιδευτικό Λογισμικό Κατάρτισης Εκπαιδευτή και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών σε συνδυασμό με το απαραίτητο εκπαιδευτικό υλικό και πηγές.

- Το **Εκπαιδευτικό Λογισμικό Κατάρτισης Εκπαιδευτή** αποτελείται από τις ακόλουθες επτά ενότητες: 1) Το πρόγραμμα Integr8, 2) Αποτελεσματική επικοινωνία, 3) Διαπολιτισμική ευαισθητοποίηση και γνώση, 4) Χρήση συμμετοχικής προσέγγισης για τη διευκόλυνση των ομάδων, 5) Πώς χρησιμοποιείται το Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών, το εγχειρίδιο και η ηλεκτρονική πλατφόρμα, 6) Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια και Συμμετοχή, 7) Ευθύνες εκπαιδευτή, 8) Εκμάθηση έξω από την τάξη, 9) Συλλογισμοί και ανασκόπηση, και ένα τελευταίο μέρος με συμβουλές για άτομα που εργάζονται σε υπηρεσίες στήριξης μεταναστών.
- Το πακέτο για το **Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών** αποτελείται από:
  - ο (α) **Εγχειρίδιο Εκπαιδευτή** – βοηθά τους εκπαιδευτές να παραδώσουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών. Το εγχειρίδιο του εκπαιδευτή έχει την εξής δομή: Εισαγωγή στο Εγχειρίδιο Εκπαιδευτή, Παρουσίαση του Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών INTEGR8, Εισαγωγή για τον Εκπαιδευτή, Έναρξη Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών, Πολιτισμική Ευαισθησία, Στόχοι Κάθε Ενότητας του Αναλυτικού Προγράμματος, Τεχνικές και Μεθοδολογία, Ενότητα 1: Γνωριμία με τον άλλον, Ενότητα 2: Προσωπική Ευθύνη, Ενότητα 3: Αποτελεσματική Επικοινωνία, Ενότητα 4: Πολιτισμικές Γνώσεις, Ενότητα 5: Εμπλοκή, Ενότητα 6: Διευκόλυνση Ομάδων, Ενότητα 7: Ανάλυση Δράσης.
  - ο (β) **Βιβλίο Εκπαιδευόμενου** – σχεδιάστηκε ως πορτφόλιο για τις γυναίκες μετανάστες που ολοκληρώνουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών. Έχει την εξής δομή: Εισαγωγή στο Βιβλίο Εκπαιδευόμενου, Παρουσίαση του Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών INTEGR8, Επισκόπηση των Εννοιών για ΕΕΜ, Εργασίες και Ενημερωτικά Έντυπα. Το Βιβλίο Εκπαιδευόμενου επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να ολοκληρώσουν εργασίες και αξιολογήσεις ως μέρος της ομαδικής τους εργασίας στα εργαστήρια, με τη βοήθεια των εκπαιδευτών και συμμαθητών τους. Η καταγραφή αυτή επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους (γυναίκες μετανάστες) να ανατρέξουν στο περιεχόμενο αφού ολοκληρώσουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών και να το χρησιμοποιούν ως πηγή και σημείο αναφοράς στην προσπάθειά τους να διαχειριστούν τα τοπικά μικρο-δίκτυα γυναικών ντόπιων και μεταναστών.
  - ο (γ) **Εγχειρίδιο INTEGR8**: αυτή η πηγή έχει πρακτικό περιεχόμενο και δομείται ως εξής: Εισαγωγή, Η δομή των εργαλείων INTEGR8, Εθνικές πηγές. Οι συνηθισμένες πηγές του εγχειριδίου INTEGR8 (αναπαράσταση και δράμα, σπάσιμο πάγου, ψυχαγωγική δραστηριότητα, ατομική δραστηριότητα, επίλυση προβλήματος, καθορισμός κανόνων, πολιτικό πρόγραμμα) και προτάσεις για τον ειδικό ενσωμάτωσης μεταναστών.

Μπορεί κανείς να έχει πρόσβαση σε όλα αυτά τα αποτελέσματα μέσω της ιστοσελίδας του προγράμματος και της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης. (www.integrateproject.eu)

3. Ολοκλήρωση ενός συνόλου εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, εργαστηρίων και σεμιναρίων, στα οποία εκπαιδεύτηκαν 74 εκπαιδευτές, εκπαιδευτικοί και άτομα που εργάζονται σε υπηρεσίες στήριξης μεταναστών, 179 γυναίκες μετανάστες έγιναν Ειδικό Ενσωμάτωσης Μεταναστών και συμμετείχαν 900+ ενδιαφερόμενοι.

4. Παραγωγή ενός **βίντεο ντοκιμαντέρ** που περιγράφει την πορεία εξέλιξης του προγράμματος και περιέχει 7 μελέτες περιπτώσεων από τις χώρες-εταίρους όπου παρουσιάζεται η εμπειρία γυναικών μεταναστών που ολοκλήρωσαν την εκπαίδευσή τους ως Ειδικό Ενσωμάτωσης Μεταναστών.

5. Προχώρησαν σε **συγκριτική ανάλυση**, η οποία αντιπαραβάλλει τα προγράμματα και τις δράσεις ενσωμάτωσης μεταναστών που γίνονται σε κάθε χώρα-εταίρο που συμμετέχει στο πρόγραμμα.

6. Σχεδίασαν και ανέπτυξαν την **ιστοσελίδα του προγράμματος** (www.integrateproject.eu), η οποία παρουσιάζει το πρόγραμμα και τους εταιρικούς οργανισμούς, παρέχει υλικό που δημιουργήθηκε από την κοινοπραξία και προσφέρει δωρεάν πρόσβαση στην πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης μέσω της οποίας μπορούν να ολοκληρωθούν τα προγράμματα εκπαίδευσης INTEGR8 (για εκπαιδευτές και γυναίκες μετανάστες). Η ιστοσελίδα είναι διαθέσιμη στις γλώσσες όλων των χωρών-εταίρων.

Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα του προγράμματος (η σύνθεση των προγραμμάτων εκπαίδευσης, το απαραίτητο εκπαιδευτικό υλικό και άλλες πηγές) αποτελούν προϊόν συνεργασίας της κοινοπραξίας του INTEGR8 με τοπικές υπηρεσίες στήριξης μεταναστών, εκπαιδευτικές μονάδες, δίκτυα γυναικών μεταναστών και γυναίκες μετανάστες ατομικά που τεκμηρίωσαν, έλεγξαν και επικύρωσαν τα αποτελέσματα αυτά.

2.2. Η Μεθοδολογία του INTEGR8

Παρόλο που οι διάφορες κυβερνητικές και δημόσιες αρχές και υπηρεσίες στις χώρες μέλη της Ε.Ε. διαδραματίζουν σημαντικό νομοθετικό ρόλο στη διαδικασία ενσωμάτωσης των μεταναστών, οι νομοθετικές διαδικασίες από μόνες τους δεν μπορούν να οδηγήσουν στην επίτευξη μιας ενσωματωμένης κοινωνίας. Η νομοθεσία μπορεί να στοχεύει στη δημιουργία ενός κλίματος αποδοχής και σεβασμού της πολυπολιτισμικότητας, στην προώθηση της ανεκτικότητας και συμμετοχής, στη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών μέσα στις οποίες μια πολυπολιτισμική κοινωνία μπορεί να ευημερήσει. Ωστόσο, δεν μπορεί από μόνη της να δημιουργήσει μια τέτοια κοινωνία. Πρέπει να ενισχυθεί από άλλα μέτρα.

Είναι επαρκώς αποδεδειγμένο ότι η συντριπτική πλειοψηφία των πρωτοβουλιών ενσωμάτωσης που σχετίζονται με κρατική επιχορήγηση δεν κατάφερε να πετύχει τη διακοινοτική ενσωμάτωση που αποτελεί το απώτερο κριτήριο για μια επιτυχημένη

διαδικασία πολιτικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης. Η κοινοπραξία του INTEGR8 πρότεινε μια προσέγγιση από τη βάση προς τα πάνω για την ενσωμάτωση των γυναικών μεταναστών η οποία τοποθετεί τις γυναίκες στο επίκεντρο της διαδικασίας επιδίωξης της ενσωμάτωσης. Οι εταίροι στηρίζονται στη λογική ότι οι γυναίκες μετανάστες γνωρίζουν καλύτερα τα προβλήματα και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στις νέες κοινότητες και, συνεπώς, μπορούν να ηγηθούν καλύτερα οποιασδήποτε νέας πρωτοβουλίας που στοχεύει στην προώθηση της ενσωμάτωσης των γυναικών μεταναστών. Η αναγνώριση και εκπαίδευση μιας νέας ομάδας Ειδικών Ενσωμάτωσης Μεταναστών μέσα στην κοινότητα των γυναικών μεταναστών των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα αποτελεί μια καινοτόμο και ενδεχομένως ρηξικέλευθη προσέγγιση.

Όπως σε κάθε αναπτυξιακό πρόγραμμα, η υφιστάμενη κατάσταση είναι το βασικό σημείο αφετηρίας. Ωστόσο, η μεθοδολογία που προτάθηκε από την κοινοπραξία του INTEGR8 επικεντρώθηκε στην αναγνώριση της υφιστάμενης κατάστασης από την οπτική γωνία των γυναικών μεταναστών και το σχεδιασμό όλων των αναπτυξιακών δράσεων με τρόπο που να ανταποκρίνονται στις σχετιζόμενες καταστάσεις και συνθήκες. Η μεθοδολογία του INTEGR8 επικεντρώθηκε στη συμμετοχή της ομάδας-στόχου σε όλες τις αναπτυξιακές φάσεις του προγράμματος. Οι τοπικές ομάδες που εργάστηκαν σε κάθε χώρα-εταίρο βοήθησαν να δημιουργηθεί μια αίσθηση ευθύνης για όλα τα αποτελέσματα του προγράμματος ανάμεσα στις εμπλεκόμενες ομάδες-στόχους. Αυτές οι ομάδες έχουν πραγματοποιήσει συναντήσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα για να παρέχουν γνώσεις, απόψεις και ανατροφοδότηση σχετικά με τη διαδικασία ανάπτυξης του προγράμματος και τα αποτελέσματα που προέκυψαν.

Το μεθοδολογικό πρόγραμμα ήταν μια συνεχής διαδικασία συζητήσεων, εργασίας, ελέγχου και έγκρισης, με κυρίαρχο μέλημα να ανταποκριθεί στις ανάγκες των γυναικών μεταναστών. Δεδομένης της πρωτοποριακής φύσης των προτεινόμενων πηγών, οι εταίροι είναι έτοιμοι να εργαστούν σε μια βάση από την αρχή.

Το πρόγραμμα πρότεινε μια προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω στην αλλαγή της πολιτικής, την οποία η υφιστάμενη έρευνα (Fullan and Hargreaves, 1992; Bodilly et al., 2004; Russell and Schneiderheinze, 2005) θεωρεί απαραίτητη για την τελική αναβάθμιση και επιτυχία.

2.3. Η Σημασία του Προγράμματος INTEGR8

Η Ευρώπη παλεύει σήμερα να διαχειριστεί τη μαζική εισροή μεταναστών, ενώ παρατηρείται μια διάσταση απόψεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε) σχετικά με το ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος στήριξης των προσφύγων (Persaud, 2017). Το προσφυγικό ζήτημα έχει προκαλέσει ένα δυσανάλογο βάρος σε μερικές χώρες και, συνεπώς, χρειάζεται περισσότερη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη διαχείριση της ενσωμάτωσης των προσφύγων (Persaud, 2017).

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 16.2 εκατομμύρια άνθρωποι εκτοπίστηκαν το 2017 λόγω διώξεων, αντιπαραθέσεων ή βίας. Την ίδια

χρονιά, 650,000 αιτητές ασύλου για πρώτη φορά υπέβαλαν αίτηση για διεθνή προστασία στις χώρες μέλη της Ε.Ε. Σε 538,000 από αυτούς παραχωρήθηκε το δικαίωμα προστασίας σε μια από τις χώρες μέλη (Eurostat, 2018). Όπως αποδείχθηκε από την Ανταλλαγή Δημόσιας Πολιτικής (Συνέδριο, 15 Οκτωβρίου 2018), η συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών, στην τρέχουσα συζήτηση σχετικά με το ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου είναι καίριας σημασίας για τη στήριξη των υπευθύνων χάραξης πολιτικής και των πολιτικών να βρουν πρακτικές και πολιτικά εφικτές λύσεις που συνάδουν με τις συνθήκες κάθε χώρας. Επιπρόσθετα, έχει συμφωνηθεί ότι πρέπει να αναζητηθούν τρόποι αξιοποίησης του επιδέξιου μεταναστευτικού δυναμικού ώστε να αντιμετωπιστούν οι οικονομικές συνέπειες από τη ραγδαία γήρανση του πληθυσμού της Ευρώπης, υπό την προϋπόθεση ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αναπτύξει επιτυχημένους μηχανισμούς ενσωμάτωσης στις χώρες υποδοχής.

Οι ευρωπαϊκές πολιτικές δεν παρέχουν ειδικές διατάξεις για τη διευκόλυνση της εγκατάστασης των γυναικών προσφύγων, αντ' αυτού θέτουν εμπόδια στην κοινωνική και οικονομική τους συμμετοχή (π.χ. δυσμενείς πολιτικές οικογενειακής συγκέντρωσης). Η νομική βάση για το άσυλο, οι απαραίτητες προϋποθέσεις και διαδικασίες μειώνουν την προστασία που πιθανόν να παραχωρηθεί στις γυναίκες αιτητές ασύλου (Bloch, Galvin, & Harrell-Bond, 2000).

Η ενσωμάτωση των μεταναστών παραμένει ένα σημαντικό ζήτημα στην τρέχουσα πολιτική ατζέντα της Ε.Ε.

Λαμβάνοντας υπόψη το παρόν ευρωπαϊκό πλαίσιο σχετικά με την ενσωμάτωση των μεταναστών, το πρόγραμμα INTEGR8 είναι σημαντικό αφού προσφέρει μια καινοτόμο και, ταυτόχρονα, αξιόπιστη λύση για το ρόλο των γυναικών μεταναστών ως ειδικών ενσωμάτωσης, τον οποίο έλεγξαν και επικύρωσαν οι ομάδες-στόχοι. Το πρόγραμμα INTEGR8 έχει σχεδιάσει εκπαιδευτικό υλικό και πηγές για να αποκτήσουν οι γυναίκες μετανάστες τις κατάλληλες δεξιότητες, ώστε να μπορούν να ηγηθούν της ενσωμάτωσης στις κοινότητες τους και να αποτελέσουν τη γέφυρα ανάμεσα στις μεταναστευτικές κοινότητες και τις κοινότητες υποδοχής. Η ιδέα είναι να δοθεί ενθάρρυνση στις γυναίκες μετανάστες ώστε να μπορούν κι εκείνες με τη σειρά τους να ενθαρρύνουν άλλους, να βοηθήσουν άλλες γυναίκες μετανάστες να νιώσουν πιο αποδεκτές και πιο ενσωματωμένες στις κοινότητες υποδοχής τους, να έχουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και να ενημερωθούν για τα δικαιώματα και τη στήριξη που δικαιούνται. Για τη διευκόλυνση του στόχου αυτού, το INTEGR8 παρουσιάζει το **Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών**. Εάν οι γυναίκες μετανάστες καλλιεργήσουν δεξιότητες και αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, θα μπορούν να βοηθήσουν στη σύνδεση των μελών της κοινότητας τους με βασικές υπηρεσίες στις κοινότητες υποδοχής. Η εκπαίδευση των γυναικών μεταναστών πραγματοποιήθηκε μέσα από μια σειρά πρακτικών εργαστηρίων, δικτύωσης και κοινωνικών εκδηλώσεων, ενώ μέσω της ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας του INTEGR8, οι εκπαιδευόμενοι μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στις ενότητες ηλεκτρονικής μάθησης και τις πηγές ενσωμάτωσης που δημιουργήθηκαν βήμα προς βήμα από την κοινοπραξία του INTEGR8 σε τέτοια μορφή ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τον τρόπο μάθησης τους.

2.4. Αποτελέσματα Έρευνας

Η έρευνα INTEGR8 στις επτά χώρες-εταίρους ήταν ένας συνδυασμός βιβλιογραφικής και επιτόπιας έρευνας. Η *βιβλιογραφική έρευνα* πραγματοποιήθηκε μέσα από την ανασκόπηση διαθέσιμης βιβλιογραφίας και την ανάλυση υφιστάμενων μέτρων και πρωτοβουλιών ενσωμάτωσης μεταναστών. Επίσης, εντοπίστηκαν και αναλύθηκαν καινοτόμες μεθοδολογίες κοινωνικής και πολιτικής ένταξης που χρησιμοποιούν εκπαιδευτικές, πολιτισμικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες ως ενσωματωμένες μαθησιακές μεθόδους. Η επιτόπια έρευνα αποτελείτο από μια εις βάθος ανάλυση των αναγκών η οποία επιτεύχθηκε μέσω της λήψης δομημένων συνεντεύξεων (σε διάφορα στάδια εφαρμογής του προγράμματος) και της οργάνωσης ομάδων εστίασης με α) 64 γυναίκες μετανάστες (για να προσδιοριστούν οι συγκεκριμένες εκπαιδευτικές τους ανάγκες ώστε να σχεδιαστεί το ανάλογο αναλυτικό πρόγραμμα – το EEM: *Αναλυτικό Πρόγραμμα Ειδικού Ενσωμάτωσης Μεταναστών*) και β) ένα σύνολο εκπαιδευτών και υπηρεσιών στήριξης μεταναστών, που περιλάμβανε τοπικούς και διεθνείς οργανισμούς, οργανισμούς τρίτου τομέα, φιλανθρωπικά ιδρύματα, μη κερδοσκοπικές κοινωνικές επιχειρήσεις, κέντρα παιδιού (για να προσδιοριστούν οι ανάγκες κατάρτισης των εκπαιδευτών στις οποίες θα πρέπει να ανταποκριθεί το αναλυτικό πρόγραμμα EEM αν εφαρμοστεί με επιτυχία.)

2.4.1. Προβλήματα και Ανικανοποίητες Ανάγκες

Η Βιβλιογραφική Ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος INTEGR8 δείχνει ότι οι χώρες-εταίροι αντιπροσωπεύουν μια ανάμειξη χωρών πρώτης γραμμής, διέλευσης και τελικού προορισμού για τους μετανάστες και δηλώνουν ένα αυξημένο, σταθερό ή μειωμένο δίκτυο μετανάστευσης. Μερικές χώρες αναφέρθηκαν στην «ενιαία» εθνική τους πολιτική, τις στρατηγικές, τη χρηματική και άλλη στήριξη που στοχεύουν ειδικά στην ενσωμάτωση των μεταναστών. Άλλες πάλι δήλωσαν την έλλειψη εντοπιστικής σκέψης σε επίπεδο πολιτικής, την περιορισμένη ή μειωμένη οικονομική ενίσχυση και στήριξη, που οδηγούν σε αυξημένο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού των μεταναστών, ειδικά γυναικών και παιδιών.

Σε ό,τι αφορά τις τρέχουσες βέλτιστες πρακτικές, η έρευνα μας έδειξε ότι, ως αποτέλεσμα, ή παρά τις εθνικές πολιτικές και τους πόρους, υφίσταται ένα ευρύ σύνολο μέτρων βέλτιστης πρακτικής για εθνική ενσωμάτωση και πρακτικών εφαρμογών κοινωνικής και πολιτικής ένταξης. Αυτά τα μέτρα συμπεριλαμβάνουν επιχορηγημένες και οργανωμένες πρωτοβουλίες και μέτρα από το κράτος αλλά και από εκπαιδευτικά ιδρύματα, οργανισμούς τρίτου τομέα, φιλανθρωπικά ιδρύματα, δίκτυα και στρατηγικές συμπράξεις εταιρών.

Η επιτόπια έρευνα του INTEGR8 (μέσω συνεντεύξεων και ομάδων εστίασης) έχει εντοπίσει αρκετά ζητήματα που επηρεάζουν τους μετανάστες γενικά και/ή συγκεκριμένα τις γυναίκες μετανάστες, αλλά και ένα σημαντικό αριθμό ανικανοποίητων αναγκών, συμπεριλαμβανομένων των πιο κάτω:

Συμβουλές, Πληροφόρηση και Στήριξη

- Διαχείριση περιπτώσεων για τη στήριξη των γυναικών ώστε να χαράξουν τη δική τους πορεία μέσα στο σύστημα
- Γραφεία πληροφοριών για την παροχή υπηρεσιών σε μετανάστες με στόχο τη στήριξη της ενσωμάτωσης

Κοινωνική/ Πολιτισμική/ Διαπολιτισμική

- Πληροφόρηση και ευκαιρίες για στοχασμό σχετικά με τους διάφορους ρόλους των γυναικών
- Αντίληψη των χωρών υποδοχής ως «κλειστών κοινοτήτων», στις οποίες η ένταξη είναι δύσκολη
- Ανάγκη για περισσότερα στοιχεία, που θα αποτελέσουν σημείο αναφοράς, σχετικά με την ποιότητα ζωής των μεταναστών και την αναξιοποίητη οικονομική τους δυνατότητα
- Ανάγκη για μια πολιτική που θα ανταποκρίνεται στον «προοδευτικό ρόλο των γυναικών στη μετανάστευση» ('progressive feminization of migration')
- Περισσότερες ευκαιρίες για καλλιέργεια σχέσεων με τους πολίτες των χωρών υποδοχής
- Περαιτέρω ανάπτυξη της εργασίας που αντιμετωπίζει στερεότυπα και πολιτισμικές διαφορές
- Μετάφραση των πληροφοριών σε άλλες γλώσσες
- Ρατσισμός, εγκλήματα μίσους, ξενοφοβία και/ή καχυποψία απέναντι στους μετανάστες
- Υψηλά επίπεδα κοινωνικής απομόνωσης
- Κοινωνικά και πολιτισμικά εμπόδια, ακόμη και από τις οικογένειες και τις κοινότητες των γυναικών, που επηρεάζουν τη συμμετοχή και ενσωμάτωση τους

Εκπαίδευση και Κατάρτιση

- Χαμηλότερα κριτήρια συμμετοχής για μεγιστοποίηση της συμμετοχής
- Στήριξη με προοπτική εξέλιξης μεταξύ προσφοράς/υπηρεσιών κ.τ.λ.
- Αυξημένη πρόσβαση σε εκπαιδευτικές ευκαιρίες
- Περισσότερες ευκαιρίες για εκμάθηση της γλώσσας
- Ανάγκη για αναγνώριση διπλωμάτων και προσόντων, αξιολόγηση δεξιοτήτων και/ή επαγγελματικό προσανατολισμό
- Προγράμματα που στοχεύουν και ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τη διαθεσιμότητα των γυναικών μεταναστών με παιδιά

Ισότητα και Ανθρώπινα Δικαιώματα

- Αναγνώριση επιπρόσθετων εμποδίων και διακρίσεων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες ΛΟΑΤ
- Πολλές γυναίκες μετανάστες αποκλείονται από βασικές υπηρεσίες

Γνώση και Αντίληψη

- Έλλειψη γνώσης των μεταναστών σχετικά με τα δικαιώματα τους και τις διαθέσιμες ευκαιρίες
- Στοχασμός σχετικά με τεχνικές και διεπιστημονικές δεξιότητες βασισμένες στην προσωπική εμπειρία που βοηθούν στην τοποθέτηση/επανατοποθέτηση στον εργασιακό χώρο, την αντιμετώπιση ή τη λήψη αποφάσεων κατάλληλων για την προσωπική/επαγγελματική πορεία
- Υπερβολική γραφειοκρατία

Πόροι

- Μείωση κρατικής επιχορήγησης

Εργασία, Εργασιακή Εμπειρία, Απασχολησιμότητα και Εθελοντισμός

- Οι γυναίκες μετανάστες χρειάζονται καλύτερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας και αναγνώριση των δεξιοτήτων, της εκπαίδευσης και της εργασιακής τους εμπειρίας.
- Περιοριστική αγορά εργασίας και χρονικό περιθώριο 60 ημερών στους μετανάστες για την αναζήτηση νέας θέσης εργασίας ώστε να αποφεύγονται νομικά ζητήματα σχετικά με το δικαίωμα τους να παραμείνουν σε μια χώρα.

2.4.2. Εμπόδια στην Ενσωμάτωση

Οι γυναίκες μετανάστες αντιμετωπίζουν πολλά εμπόδια στην ενσωμάτωση τους, τα οποία διαφοροποιούνται ανάλογα με τη χώρα προέλευσης τους, το λόγο μετανάστευσης, τη νομική τους κατάσταση στην πατρίδα τους/χώρα-εταίρο, αν ανήκουν στην πρώτη ή δεύτερη γενιά μεταναστών, αν έχουν άδεια εργασίας, πού βρίσκονται στο σύστημα ασύλου, αν έχουν ή όχι προηγούμενη εμπειρία επίσημης εκπαίδευσης, τις γλωσσικές τους δεξιότητες, αν γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και/ή τη μητρική τους γλώσσα. Οι γυναίκες μετανάστες που συμμετείχαν στην έρευνα μας κλήθηκαν να αναγνωρίσουν τα διάφορα εμπόδια στην ενσωμάτωση και τα παραδείγματα που έδωσαν καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τομέων και ζητημάτων τα οποία κατατάσσονται σε εννέα βασικές κατηγορίες (όπως δείχνει ο Πίνακας 2.1). Τα γλωσσικά και πολιτισμικά/διαπολιτισμικά εμπόδια αναγνωρίστηκαν ως τα πιο σημαντικά εμπόδια στις συνεντεύξεις που έγιναν σε όλες τις χώρες-εταίρους και θεωρήθηκαν αυτά με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο. Η γλώσσα είναι απαραίτητη για να ξεπεραστούν όλα ή τα περισσότερα από τα εμπόδια που αναγνωρίστηκαν. Τα προσωπικά και κοινωνικά εμπόδια ήταν τα επόμενα πιο σημαντικά εμπόδια που αναγνωρίστηκαν στις περισσότερες αναφορές των εταίρων. Αξίζει να σημειωθεί ότι μερικές γυναίκες δήλωσαν πως δε νιώθουν ότι αντιμετωπίζουν εμπόδια αλλά νιώθουν ενσωματωμένες.

Πίνακας 2.1: Εμπόδια στην ενσωμάτωση των γυναικών μεταναστών

Εμπόδια που αναγνωρίστηκαν	Παραδείγματα που δόθηκαν
Γλωσσικά εμπόδια	Έλλειψη γνώσης ή κατανόησης της γλώσσας/ Αδυναμία κατανόησης πληροφοριών σχετικά με υπηρεσίες κ.α./ Αδυναμία επικοινωνίας/ Έλλειψη κατανόησης ανθρώπων, ιδιωμάτων ή αστείων.
Πολιτισμικά εμπόδια	Έλλειψη ενδιαφέροντος ή κατανόησης της ζωής, των εμπειριών, του πολιτιστικού υπόβαθρου και/ή της θρησκείας των μεταναστών από τους πολίτες της χώρας υποδοχής/ Παρανοήσεις, π.χ. για τους Μουσουλμάνους / Αίσθηση ότι σε παρακολουθούν/ Οι άνθρωποι λένε ανάρμοστα λόγια/ Έλλειψη κατανόησης της κουλτούρας ή της νοοτροπίας/ Ρατσισμός/ Ξενοφοβία/ Εγκλήματα μίσους/ Λεκτική βία/ Μεταχείριση μετανάστη ως ξένου/ Διαφορετικά φαγητά/ Μη πρόσκληση για συμμετοχή σε δραστηριότητες ή εκδηλώσεις της κοινότητας/ Διαφορετικός τρόπος ζωής/ Πολιτισμικές διαφορές/ Πολυάσχολη ζωή ανθρώπων/ Προσκόλληση ανθρώπων στην κουλτούρα και την κοινότητα τους.
Προσωπικά και κοινωνικά εμπόδια	Μοναξιά/ Έλλειψη φίλων/ Κοινωνική απομόνωση/ Δυσκολίες στην κοινωνικοποίηση και την σύναψη φιλικών σχέσεων/ Έλλειψη ευκαιριών επικοινωνίας με άτομα από τη χώρα υποδοχής/ Χαμηλή αυτοεκτίμηση/ Συστολή/ Αμηχανία/ Δυσφορία/ Φόβος/ Οικογενειακά προβλήματα/ Απόσταση από οικογένεια και αίσθημα απουσίας της/ Μη συμμετοχή σε δίκτυα/ Έλλειψη κοινωνικής και συναισθηματικής στήριξης/ Προβλήματα ψυχικής υγείας και πολιτισμικό σοκ.
Πρόσβαση σε υπηρεσίες	Έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με διαθέσιμες υπηρεσίες και στήριξη και/ή δυσκολία πρόσβασης στις υπηρεσίες/ Έλλειψη γνώσης σχετικά με το πού να αποταθούν/ Αδυναμία κατανόησης του συστήματος ή των γραφειοκρατικών αναγκών, π.χ. κοινωνική ασφάλιση, επιδόματα/ Αδυναμία κατανόησης των μέσων μεταφοράς
Βασικές ανάγκες	Φτώχεια/ Υψηλό κόστος ζωής στη χώρα – εταίρο/ Έλλειψη οικονομικής δυνατότητας για συμμετοχή ή αξιοποίηση ευκαιριών/ Σπίτι χωρίς θέρμανση/ Κρύο

Εργασία/ Εθελοντισμός	Ανεργία/ Δυσκολία εύρεσης εργασίας ή εθελοντικών ευκαιριών/ Χαμηλός μισθός/ Κακές ή άδικες συνθήκες εργασίας/ Δυσκολία εξασφάλισης συστατικών επιστολών/ Μη αναγνώριση προσόντων (Δες πιο κάτω).
Ζητήματα που επηρεάζουν τις γυναίκες	Οικογενειακή βία και κακοποίηση/ Κλειτοριδεκτομή/ Απαγόρευση από τους συζύγους τους να έρχονται σε επαφή με άλλους ανθρώπους/ Διαφορετικές πολιτισμικές συμπεριφορές π.χ. ο ρόλος των φύλων, σεξουαλικός προσανατολισμός, αίσθηση ανικανότητας γυναικών να κολυμπήσουν λόγω της ανάγκης τους να καλύψουν το σώμα και τα μαλλιά τους/ Έλλειψη ευκαιριών συναναστροφής με άλλες μητέρες/ δύσκολες ή άδικες συνθήκες εργασίας που επηρεάζουν τις γυναίκες όπως χαμηλός μισθός, εργασία τα Σαββατοκύριακα, επιπρόσθετα καθήκοντα κ.α.
Εκπαίδευση και Κατάρτιση	Δυσκολία πρόσβασης στην εκπαίδευση και κατάρτιση
Άλλο	Αίσθηση ότι υπάρχουν πολλοί πρόσφυγες. BREXIT

3. Συμπεράσματα και Εισηγήσεις για τους Υπεύθυνους Χάραξης Πολιτικής

Συμπεράσματα της προσέγγισης INTEGR8 για τη δημιουργία πολιτικής:

- Η προσέγγιση INTEGR8 αποτελεί ένα από τα πολλά μέτρα που θα χρειαστεί να εφαρμοστούν για μια επιτυχημένη διαδικασία ενσωμάτωσης. Είναι σημαντικό σήμερα να υφίσταται αυτό το είδος διαδικασίας από τη βάση προς τα πάνω (παρά μια διαδικασία από πάνω προς τα κάτω), αφού η πολιτική στήριξη και επιχορήγηση για μέτρα ενσωμάτωσης μειώνονται (στην παρούσα φάση, το σημείο εστίασης της πολιτικής φαίνεται να αφορά στο πώς θα εμποδίσει τους μετανάστες να εγκατασταθούν στη χώρα παρά να στηρίξει την ενσωμάτωση τους). Η προσέγγιση INTEGR8 είναι αισιόδοξη και δε βασίζεται σε κυρώσεις, αλλά στην ανάδειξη των γυναικών μεταναστών στην κοινωνία, συμβάλλοντας θετικά στην εκπαίδευση και κατάρτιση τους.
- Η καινοτομία και μοναδικότητα του προγράμματος INTEGR8 έχει μεγάλη σημασία σε εθνικό επίπεδο (π.χ. υπηρεσίες ενσωμάτωσης μεταναστών, αρχές κ.α.). Αυτό καθιστά το πρόγραμμα INTEGR8 μια «καλή πρακτική στον τομέα της ενσωμάτωσης μεταναστών», αφού μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων του εθνικού περιεχομένου και να βελτιώσει την πρακτική και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- Οι υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής, ως άτομα που επηρεάζουν και ρυθμίζουν την πολιτική ατζέντα, χρειάζεται να ενστερνιστούν την προσέγγιση του προγράμματος και να την χρησιμοποιήσουν ώστε να κινητοποιήσουν τις κοινότητες να προωθήσουν την ενσωμάτωση, αναγνωρίζοντας τον κρίσιμο ρόλο που έχουν στο να κάνουν τα μέλη τους να νιώθουν σαν το σπίτι τους. Το πρόγραμμα αποτελεί ένα πραγματικό βήμα προόδου που προωθεί τους Ειδικούς Ενσωμάτωσης Μεταναστών ως το μέσο για την ενσωμάτωση. Πρόκειται για ένα οικονομικά αποδοτικό και βιώσιμο μοντέλο, εφόσον αναπτυχθούν και σταθεροποιηθούν τα κοινωνικά μικρο-δίκτυα. Το αναλυτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης του INTEGR8 είναι μοναδικό σε ό,τι αφορά την ποιότητα και το περιεχόμενο των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν. Ενισχύεται από το πρόγραμμα κατάρτισης του εκπαιδευτή που διασφαλίζει τη διευκόλυνση του αναλυτικού προγράμματος από καταρτισμένους και έμπειρους εκπαιδευτές και περιλαμβάνει διάφορες μεθόδους παράδοσης του μαθήματος ώστε να ανταποκρίνεται σε όλους τους τρόπους εκμάθησης. Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται δίνουν τροφή για σκέψη και ενθαρρύνουν τη συζήτηση σε ένα ασφαλές περιβάλλον. Το αναλυτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης και η προσέγγιση προωθούν την ισότητα και ευρύτητα, αφού ενθαρρύνουν την προσπάθεια επικοινωνίας μέσα στην κοινότητα υποδοχής και την ένταξη των ντόπιων γυναικών στα κοινωνικά μικρο-δίκτυα.

- Το INTEGR8 είναι ένα αισιόδοξο παράδειγμα μιας πρωτοβουλίας ενσωμάτωσης από τη βάση προς τα πάνω, παρά μιας καθοδηγούμενης δράσης από πάνω προς τα κάτω, η οποία καθορίζει πώς θα οργανωθεί και θα εφαρμοστεί η ενσωμάτωση σε τοπικό επίπεδο. Το INTEGR8 ενθάρρυνε τις γυναίκες μετανάστες να αναλάβουν και να διαχειριστούν την ίδια τους την ενσωμάτωση στην κοινότητα υποδοχής τους, στοιχείο που αποτελεί μια αισιόδοξη μελέτη περίπτωσης που μπορεί να ενισχυθεί από εισηγήσεις για την πολιτική. Το INTEGR8 αναγνωρίζει το ρόλο που έχουν οι γυναίκες στην ανάπτυξη και συνοχή της κοινότητας και, έτσι, έδωσε προτεραιότητα στη συμμετοχή και καλλιέργεια των δυνατοτήτων μιας ομάδας-στόχου (δηλαδή των γυναικών μεταναστών) που συχνά δε λαμβάνεται επαρκώς υπόψη στην επαρχιακή και εθνική πολιτική. Ένα άμεσο συμπέρασμα για την πολιτική εδώ είναι: η σύσταση σχεδίου επιχορήγησης για την ενσωμάτωση μιας κοινότητας ώστε να ενισχυθούν θεμελιώδεις δραστηριότητες και να επαναληφθεί η παρέμβαση. Αυτά τα κονδύλια πρέπει να προωθούνται ευρέως και να διαφημίζονται τοπικά και η εφαρμογή τους να διεκπεραιώνεται άμεσα.
- Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην επίτευξη μιας στενής συνεργασίας μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών ώστε να πετύχουν κοινούς στόχους σχετικά με την στήριξη της ενσωμάτωσης. Το INTEGR8 προσφέρει ένα αποτελεσματικό μοντέλο για την υλοποίηση αυτής της προοπτικής σε όλη την Ε.Ε. Εφόσον τα υφιστάμενα προγράμματα και οι πολιτικές έχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ενσωμάτωσης των γυναικών μεταναστών στην Ε.Ε., η χρήση μιας δομημένης προσέγγισης όπως αυτής του INTEGR8 που επιδιώκει την ενεργό συμμετοχή των γυναικών μεταναστών στην ενίσχυση της ενσωμάτωσης είναι ιδιαίτερα σημαντική για την εξεύρεση βελτιωμένων λύσεων. Την αυτοπεποίθηση που θα αναπτύξουν οι γυναίκες μέσω της παροχής ευκαιριών σε ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον, θα μπορέσουν να την μοιραστούν με άλλες γυναίκες και ανθρώπους γενικά, έξω από τα πλαίσια του εκπαιδευτικού προγράμματος.
- μπορεί να βοηθήσει τις γυναίκες μετανάστες να εμπλακούν στην κοινότητα τους θα αποτελέσει μια χρήσιμη εμπειρία για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής ώστε να συνειδητοποιήσουν τι λειτουργεί και τι όχι. Για τους ενδιαφερόμενους είναι επίσης καλό να μαθαίνουν από την εμπειρία τους κατά τη διάρκεια της εφαρμογής τέτοιων προγραμμάτων. Συνεπώς, το INTEGR8 μπορεί να συμβάλει ώστε οι πολιτικές να γίνουν πιο χαλαρές και εύχρηστες για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των γυναικών μεταναστών σε διάφορα κοινωνικά επίπεδα. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα αποτελέσματα του προγράμματος INTEGR8 ώστε να σχεδιάσουν μελλοντικές δράσεις για την ενσωμάτωση των μεταναστών.

Αφού σκοπός του εγγράφου πολιτικής του προγράμματος INTEGR8 είναι να παρουσιάσει εισηγήσεις και προτάσεις στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σχετικά με το τι πρέπει να γίνει για τη στήριξη της ενσωμάτωσης στην Ε.Ε. μέσω των γυναικών μεταναστών ως ειδικών ενσωμάτωσης, τα ακόλουθα σημαντικά ζητήματα πρέπει να αποτελέσουν το σημείο εστίασης, ως κρίσιμοι παράγοντες επιτυχίας:

Στήριξη των γυναικών μεταναστών, μέσω κατάλληλης εκπαίδευσης και βοήθειας, ώστε να αποκτήσουν αυξημένο ρόλο στην επίτευξη της ενσωμάτωσης.

Η αλλαγή πολιτικής πρέπει να σκοπεύει στην εκπαίδευση των γυναικών μεταναστών ώστε να τις βοηθήσει να γίνουν πρότυπα στις κοινότητες τους, να αναλάβουν ηγετικό ρόλο σε ένα σύνολο πολιτικών και κοινωνικών οργανώσεων, ειδικά σχολείων, αλλά και θρησκευτικών οργανώσεων και ομάδων εκστρατείας. Η ενθάρρυνση των γυναικών μεταναστών, οι οποίες με τη σειρά τους θα ενθαρρύνουν άλλους (οικογένεια, άλλα άτομα, κοινότητα), είναι δράση κείριας σημασίας, αφού οι γυναίκες μπορούν να πετύχουν αλλαγές σε προσωπικό, οικογενειακό και κοινωνικό επίπεδο. Εάν εκπαιδευτούν κατάλληλα, έχουν τα εφόδια, την αντίληψη και την ικανότητα να προσδεύουν στην κοινωνία και να προχωρούν με θετικά βήματα προς την ενσωμάτωση: να δημιουργούν και να διευκολύνουν ομάδες στις οποίες οι γυναίκες από τις μεταναστευτικές κοινότητες και τις κοινότητες υποδοχής θα μπορούν να έχουν απόλυτη πρόσβαση, να προβάλλουν τη σωστή στάση και συμπεριφορά που μπορεί να επηρεάσει και να προκαλέσει άλλες γυναίκες μετανάστες να ενστερνιστούν την ενσωμάτωση με τη δημιουργία ευκαιριών ανταλλαγής. Με τη δημιουργία και το συντονισμό κοινωνικών μικρο-δικτύων, παρέχεται στις γυναίκες η ευκαιρία να εφαρμόσουν στην πράξη όσα έμαθαν: να ηγηθούν της ενσωμάτωσης τους και να ασκήσουν σημαντική επιρροή στις οικογένειες τους, στις πεπειθήμενες και τη συμπεριφορά των παιδιών τους. Η εκπαίδευση και στήριξη των γυναικών μεταναστών μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της φωνής που ήδη έχουν: αυτή είναι που τους επιτρέπει να κατανοήσουν καλύτερα τις δομές γύρω τους, ώστε να αποκτήσουν περισσότερα εφόδια για δράση.

Πρωώθηση της ενσωμάτωσης των γυναικών μεταναστών με την αντιμετώπιση των υφιστάμενων εμποδίων

Οι γυναίκες μετανάστες αντιμετωπίζουν αρκετά εμπόδια στην προσπάθεια τους για ενσωμάτωση, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζει ο αναλφαριθμισμός και οι γλωσσικές δυσκολίες. Η έλλειψη γλωσσικών δεξιοτήτων μπορεί να υπονομεύσει την αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση των γυναικών μεταναστών.

Η «πολιτισμική αντιπαράθεση» αποτελεί ένα άλλο εμπόδιο στην ενσωμάτωση, αφού πολλές οικογένειες μεταναστών προέρχονται από χώρες με ισχυρές παραδόσεις. Οι μετανάστες πρέπει να δεχθούν ότι μερικές πτυχές του πολιτισμού τους μπορούν να γίνουν αποδεκτές και άλλες όχι. Πρέπει επίσης να κατανοήσουν ότι η συμμετοχή τους στη χώρα υποδοχής έχει οφέλη και η ενσωμάτωση τους δε σημαίνει πως θα ξεχάσουν την κουλτούρα τους, αλλά θα είναι πιο ανοιχτοί στον πολιτισμό της χώρας στην οποία σκοπεύουν να ζήσουν. Φυσική ενσωμάτωση σημαίνει αποδοχή των διαφορών και απόλαυση των πολυπολιτισμικών πτυχών.

Επίσης, το γεγονός ότι οι φυλετικοί ρόλοι διαφέρουν σε κάθε πολιτισμό, ειδικά ο ρόλος των γυναικών στο σπίτι, μπορεί να υπονομεύσει την οικονομική ενδυνάμωση των γυναικών μεταναστών. Νέες πολιτικές πρέπει να ρυθμίσουν τον κατάλληλο φυλετικό ρόλο των γυναικών μεταναστών στον τομέα της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της οικογένειας και της πολιτικής συμμετοχής.

Η έλλειψη επαγγελματικών προσόντων των γυναικών μεταναστών, που σχετίζεται με την έλλειψη χρηματικών πόρων, η οποία θα επέτρεπε παροχές για την περίοδο που παρακολουθούν επαγγελματικά προγράμματα εκπαίδευσης, αποτελεί ακόμη ένα εμπόδιο σε ό,τι αφορά την ισότητα στην πρόσβαση και την οικονομική ενσωμάτωση.

Ένα άλλο εμπόδιο είναι η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με διαθέσιμες πηγές στήριξης και υπηρεσίες στις κοινότητες υποδοχής αλλά και η έλλειψη γνώσης και εκτίμησης των ομοιοτήτων με την κοινότητα υποδοχής. Η γνώση της ιστορίας και των σύγχρονων προβλημάτων της χώρας υποδοχής μπορεί να βοηθήσει τις γυναίκες μετανάστες να εντοπίσουν ομοιότητες και να νιώσουν πιο συνδεδεμένες με τη νέα κοινωνία στην οποία ζουν.

Τα ψυχολογικά και ψυχοκοινωνικά εμπόδια, όπου υπάρχουν, προκαλούν στις γυναίκες μετανάστες ένα αίσθημα κοινωνικής και συναισθηματικής απομόνωσης, μοναξιάς ή κατάθλιψης. Συνεπώς, είναι υπερβολικά δύσκολο γι' αυτές να αποκτήσουν κίνητρο για συμμετοχή.

Ακόμη, οι διακρίσεις που επικρατούν στην κοινωνία υποδοχής έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις γυναίκες μετανάστες. Προκαταλήψεις όπως η αποτροπή των γυναικών από το να βρουν μια θέση εργασίας, να προοδεύσουν στη δουλειά ή να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες δυσκολεύουν ακόμη περισσότερο τον αγώνα των γυναικών μεταναστών.

Επιπρόσθετα εμπόδια που επηρεάζουν αρνητικά την ενσωμάτωση των γυναικών είναι:

- η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, συμπεριλαμβανομένης της αδυναμίας παροχής προσβάσιμης φροντίδας για παιδιά σε γυναίκες μετανάστες/οικογένειες
- η ανάγκη για περαιτέρω δραστηριοποίηση για τη στήριξη όσων έχουν περισσότερη ανάγκη μέσω της ενημέρωσης σχετικά με υπηρεσίες
- φόβος μετακίνησης έξω από την περιοχή
- περιορισμένη εκπροσώπηση των γυναικών μεταναστών σε μια πληθώρα κοινωνικών ρόλων, τόσο στις μεταναστευτικές κοινότητες όσο και στις κοινότητες υποδοχής
- ενδεχομένως περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση, σε ευκαιρίες κατάρτισης και απασχόλησης και υπηρεσίες
- διακρίσεις ως προς το φύλο (οι γυναίκες μετανάστες πληρώνονται λιγότερο για την ίδια δουλειά σε σχέση με τους άντρες μετανάστες)

Εφαρμογή της απαιτούμενης στήριξης για προώθηση της δικτύωσης των γυναικών μεταναστών και, συνεπώς, αντιμετώπιση της αδυναμίας ενσωμάτωσης σε κοινοτικό επίπεδο, χρήση του/των κατάλληλου/ων μοντέλου/ων στήριξης σε συνδυασμό με τους απαιτούμενους πόρους και ενέργειες.

Ένα επιτυχημένο μοντέλο στήριξης πρέπει να αντιμετωπίσει τα εμπόδια ενσωμάτωσης που αναγνωρίστηκαν στην έρευνα, να διαθέτει επαρκή χρηματοδότηση, να λάβει υπόψη τις γλωσσικές δεξιότητες, να διασφαλίσει τη συμμετοχή και των δύο κοινοτήτων (μεταναστευτικών κοινοτήτων και κοινοτήτων της χώρας υποδοχής) και να λάβει υπόψη το θέμα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Πρέπει να βασίζεται στις ανάγκες των μεταναστών, να είναι προσιτό και εύκολο στην πρόσβαση, απλό και εύκολο στη χρήση και να έχει ηλεκτρονική μορφή με κατάλληλο ανοικτό εκπαιδευτικό υλικό (ΑΕΥ). Οποιοδήποτε μοντέλο ενσωμάτωσης πρέπει να αναπτυχθεί στη βάση των πολιτικών, κοινωνικών οργανισμών, να στέλνει ένα ηχηρό μήνυμα υπέρ της πολυπολιτισμικότητας και να διευκολύνει την κοινωνική συμμετοχή των ανθρώπων.

Προχωρώντας πέρα από το πεδίο των κοινωνικών μικρο-δικτύων και μετά από συζητήσεις με τους ΕΕΜ, το προτεινόμενο μοντέλο στήριξης βρίσκεται σε εξέλιξη ή θα πραγματοποιηθεί σε επόμενη φάση και βασίζεται στην έννοια των ομάδων καθοδήγησης. Οι ομάδες καθοδήγησης είναι ένα είδος ομαδικής καθοδήγησης που ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες ανεξαρτήτως υπόβαθρου και επιπέδου ικανοτήτων να προτείνουν ένα θέμα που τους ενδιαφέρει. Αυτή η μέθοδος θα επεκτείνει τις νέες δεξιότητες και ικανότητες των ΕΕΜ. Το συγκεκριμένο μοντέλο παρέχει στους ΕΕΜ ένα τρόπο να εξελιχθούν μέσα στην τοπική τους κοινότητα και ανοίγει το δρόμο σε όλες τις γυναίκες να βρουν ή να δημιουργήσουν μια ομάδα που τους δίνει κίνητρα. Αφού δημιουργηθεί η ομάδα, άλλες γυναίκες με παρόμοιες βλέψεις προσωπικής εξέλιξης, ενσωμάτωσης, συζητήσεων και διασυνδέσεων μπορούν να γίνουν μέλη και να συμμετάσχουν. Αυτές οι ομάδες μπορεί να προκύψουν εικονικά ή πρόσωπο με πρόσωπο ανάλογα με τις ανάγκες των γυναικών. Απαραίτητα στοιχεία για το συγκεκριμένο μοντέλο είναι ένας υπεύθυνος ή συντονιστής της ομάδας, ένας χώρος συνάντησης και ο συντονισμός κοινωνικής δικτύωσης για τον προγραμματισμό των συνεδριών. Είναι σημαντικό, για τις γυναίκες μετανάστες, ο συντονιστής της ομάδας να είναι και ο ίδιος μετανάστης με παρόμοιες εμπειρίες.

Επιπρόσθετοί πόροι και ενέργειες στήριξης πρέπει να περιλαμβάνουν:

- τη συμμετοχή εθελοντών και ΜΚΟ για να αναλάβουν περαιτέρω δράση
- την εφαρμογή προγραμμάτων βασισμένων στις κοινότητες με και για τις γυναίκες μετανάστες
- την πραγματοποίηση συζητήσεων με τις ομάδες-στόχους και τη χρήση συμμετοχικών προσεγγίσεων που βασίζονται στα δυνατά τους σημεία
- την παροχή χώρου όπου οι γυναίκες μετανάστες θα μπορούν να συναντηθούν με άτομα και οργανώσεις που θα τους δώσουν πληροφορίες, γνώσεις και στήριξη
- την επίβλεψη και συνεχή εξέταση της κατάστασης των γυναικών μεταναστών
- την οργάνωση κοινωνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων με τη συμμετοχή γυναικών μεταναστών και κοινοτήτων υποδοχής

Χρήση των θετικών στοιχείων της μεθοδολογίας του INTEGR8 και της δυνατότητας αναβάθμισης του

Το πιο σημαντικό στοιχείο της προσέγγισης και μεθοδολογίας του προγράμματος INTEGR8 είναι ότι ενθαρρύνει τις γυναίκες μετανάστες μέσω της μάθησης μεταξύ ομότιμων, δηλαδή της παροχής εκπαίδευσης/στήριξης από τις ίδιες τις γυναίκες σε άλλες γυναίκες της κοινότητας τους. Προωθεί τη δικτύωση: δημιουργεί ομάδες στήριξης μέσα στις κοινότητες των γυναικών μεταναστών στη χώρα υποδοχής και μετά συνδέει αυτές τις ομάδες μεταξύ τους, δημιουργώντας δίκτυα και εμπλεκόμενους οργανισμούς στήριξης.

Η μεθοδολογία του INTEGR8 είναι καινοτόμος, δημιουργική και εξατομικευμένη αφού βασίζεται στις ατομικές ανάγκες και συνθήκες κάθε γυναίκας μετανάστη.

Η μεθοδολογία του INTEGR8 ενθαρρύνει τη συζήτηση, την έρευνα, την καλλιέργεια σχέσεων, την αναγνώριση των εμποδίων και την εξεύρεση λύσεων, την αναγνώριση ομοιοτήτων και διαφορών και προωθεί τον διαπολιτισμικό και ενδο-πολιτισμικό διάλογο σε ένα ασφαλές περιβάλλον που προκαλεί εμπιστοσύνη. Συνεπώς, τα θετικά του στοιχεία περιλαμβάνουν: επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο με ομότιμους, κοινοποίηση ιστοριών και εμπειριών, προώθηση σχέσεων, συμμετοχική και ανοιχτή σε όλους εκπαίδευση που βασίζεται στα δυνατά σημεία του εκπαιδευόμενου, πρακτική εκπαίδευση και συνεδρίες στήριξης - οι συμμετέχοντες μπορούν εύκολα να πεισθούν για την εγκυρότητα ιδεών, να συμμετάσχουν και να τις ενστερνιστούν, ενθάρρυνση των γυναικών μεταναστών ώστε να αναγνωρίσουν τα εμπόδια και τις ευκαιρίες ενσωμάτωσης και να διαμορφώσουν τις δικές τους αντιδράσεις, αύξηση του αριθμού των εκπαιδευμένων εργαζόμενων με απασχόληση στην κοινωνία (με λιγότερη ανάγκη για κρατικά επιδόματα), ευελξία αναβάθμισης για κάλυψη ευρύτερων γεωγραφικών πεδίων και κλάδων, άμεση ανάθεση του ρόλου προτύπου στις γυναίκες μετανάστες που είναι σημαντικός για την αυτοπεποίθηση τους και την ενημέρωση των άλλων μεταναστών της κοινότητας για τις δυνατότητες που έχουν.

Σε ό,τι αφορά την αναβάθμιση και την αξιοποίηση της μεθοδολογίας του INTEGR8, υπάρχει μελλοντική δυνατότητα χρήσης της στο σχολικό περιβάλλον για τη διαμόρφωση νέων ηγετών ενσωμάτωσης. Σε οργανωτικό επίπεδο, υπάρχει και η δυνατότητα διαμόρφωσης ηγετών ενσωμάτωσης για την καταπολέμηση του ρατσισμού και την προώθηση της ένταξης.

Η μεθοδολογία INTEGR8 έχει τη δυνατότητα να επεκταθεί σε κοινοτικό επίπεδο, έχει παγκόσμια δυνατότητα εφαρμογής, μπορεί να εφαρμοστεί από δημόσιες αρχές ή διάφορες οργανώσεις που σχετίζονται με τη διαδικασία ενσωμάτωσης μεταναστών. Η μεθοδολογία επιτρέπει την καλύτερη επικοινωνία μεταξύ των υπεύθυνων για τη λήψη αποφάσεων και των γυναικών μεταναστών και δίνει μια κατευθυντήρια γραμμή για την πολιτική της Ε.Ε.

Από τη σκοπιά της πολιτικής, αν επιδιώκεται μια επιτυχημένη ενσωμάτωση, είναι απαραίτητο να συνεχίσει η συνεργασία με τις γυναίκες μετανάστες για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη μιας συνεκτικής στρατηγικής ενσωμάτωσης που θα είναι αντιληπτή από όλους τους ενδιαφερόμενους.

4. Καταληκτικό Σημείωμα

Είναι απαραίτητη η καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης στην Ε.Ε. σε όλες τις πτυχές της. Η Ε.Ε., μέσω μιας νέας Ευρωπαϊκής Ατζέντας για τη Μετανάστευση, σκοπεύει να παρέχει στις Χώρες-Μέλη της τα απαραίτητα εφόδια για μια τέτοια διαχείριση σε μεταγενέστερο αλλά και μακροπρόθεσμο στάδιο. Συγκεκριμένες λύσεις οι οποίες είναι εφικτές σε τοπικό/επαρχιακό επίπεδο, όπως το INTEGR8, μπορούν να ενισχύσουν τη βασική προσπάθεια και να συμβάλουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων ενσωμάτωσης.

Η μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε. θα πετύχει μόνο αν ενισχυθεί από αποτελεσματικές πολιτικές ενσωμάτωσης. Η Ε.Ε. χρησιμοποιεί διάφορα οικονομικά μέσα (ΕΤΑΜΕ, ΕΤΠΑ, ΕΚΤ) για τη χρηματοδότηση προτεραιοτήτων σχετικών με την ενσωμάτωση. Για την προγραμματική περίοδο 2014 με 2020, τουλάχιστον 20% των πόρων του ΕΚΤ θα συμβάλουν στην κοινωνική ένταξη, που συμπεριλαμβάνει μέτρα για την ενσωμάτωση των μεταναστών με ιδιαίτερη έμφαση στους αιτούντες άσυλο, τους πρόσφυγες αλλά και τα παιδιά. Οι πόροι μπορούν να ενισχύσουν στοχευμένες πρωτοβουλίες για τη βελτίωση των γλωσσικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων, τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες, την προώθηση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση για όλους, την ενθάρρυνση διαπολιτισμικών ανταλλαγών και την προώθηση εκστρατειών ενημέρωσης που απευθύνονται τόσο στις κοινότητες υποδοχής όσο και στους μετανάστες (Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση, 2015). Το πρόγραμμα INTEGR8 αποτελεί απόδειξη ότι τέτοια οικονομική υποστήριξη μπορεί να δώσει ώθηση στην ενσωμάτωση.

Η ενσωμάτωση αφορά την ανάληψη ενεργού ρόλου στην τοπική, επαρχιακή και εθνική κοινότητα. Υπάρχει ανάγκη συνεχούς στήριξης των γυναικών μεταναστών για να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους και να πιστέψουν ότι μπορούν να ηγηθούν της ενσωμάτωσης σε κοινοτικό επίπεδο. Το πρόγραμμα INTEGR8 απέδειξε ότι, αν οι γυναίκες μετανάστες (που συνήθως αντιμετωπίζουν πολλών μορφών διακρίσεις) εκπαιδευτούν κατάλληλα, μπορούν να διαδραματίσουν τέτοιο ρόλο, ώστε να προωθήσουν αποτελεσματικά ανταλλαγές μεταξύ μεταναστών και κοινοτήτων υποδοχής και να γίνουν ειδικοί στην ενίσχυση της ενσωμάτωσης των μεταναστευτικών κοινοτήτων τους.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Kesler, C., Bloemraad, I. (2010). *Does Immigration Erode Social Capital? The Conditional Effects of Immigration-Generated Diversity on Trust, Membership, and Participation across 19 Countries*. *Canadian Journal of Political Science* 43 (2), 319-347

Strömblad, Per, and Per Adman. forthcoming. "Political Integration through Ethnic or Nonethnic Voluntary Associations?" *Political Research Quarterly*

Putnam, Robert E. *Pluribus Unum: (2007) Diversity and Community in the Twenty-first Century* The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *The Scandinavian Political Studies* Vol. 30, No. 2: 137-174.

UNHCR UN Refugee Agency (2018). *Forced displacement above 68m in 2017, new global deal on refugees critical*. Retrieved from <http://www.unhcr.org/news/press/2018/6/5b27c2434/forced-displacement-above-68m-2017-new-global-deal-refugees-critical.html>

Eurostat, Newsrelease (2018). *Asylum decisions in the EU*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8817675/3-19042018-AP-EN.pdf/748e8fae-2cfb-4e75-a388-f06f6ce8ff58>

Public Policy Exchange (2018). *Reforming the European Asylum System: Moving Towards a Unified, Fair and Effective Framework Conference*, 15th of November 2018, Brussels, Belgium. Retrieved from <http://www.publicpolicyexchange.co.uk/events/IK15-PPE2?ss=em&tg=1a>

Persaud, A. (2017). Geopolitics: Needs of migrants, refugees, and asylum seekers in Europe. *TPM-Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 24(3), 399-407.

Bloch, A., Galvin, T., Harrell-Bond, B. (2000). Refugee Women in Europe: Some Aspects of the Legal and Policy Dimensions. *International Migration*, 38(2), 169–190.

European Agenda on Migration (2015). Retrieved from https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf

Projekt INTEGR8, *Migrantinnen werden Integrationsexpertinnen*, www.integrateproject.eu

INTEGR8:

Meath Partnership

Jennifer Nolan

E-mail: jennifer.nolan@meathpartnership.ie

URL: www.meathpartnership.ie

Centre for the Advancement of Research and Development in Educational Technology (CARDET)

Elena Xenii

E-mail: elena.xeni@cardet.org

URL: www.cardet.org

Instituto de Soldadura e Qualidade (ISQ)

Célia Gonçalves Tavares

E-mail: cgtavares@isq.pt

URL: www.isq-group.com

Universitatea din Pitești (UPIT)

Georgeta Chirleşan

E-mail: georgeta.chirlesan@upit.ro

URL: www.upit.ro

Learning Unlimited (LU)

Karen Dudley

E-mail: karen.dudley@learningunlimited.co

URL: www.learningunlimited.co

FormAzione Co&So Network (FCN)

Patrizia Giorio

E-mail: giorio@formazione.net

URL: <http://formazione.net>

Jugend am Werk (JaW)

Robert Schuen

E-mail: robert.schuen@jaw.or.at

URL: <http://jaw.at>

INTEGR8

**meath
partnership**
engage • enable • participate • progress

**jugend
am werk**
chancen • leben

CARDET
CENTRE FOR THE ADVANCEMENT OF RESEARCH
& DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY

formAzione
Co&So Network

ISQ

LU
LEARNING UNLIMITED

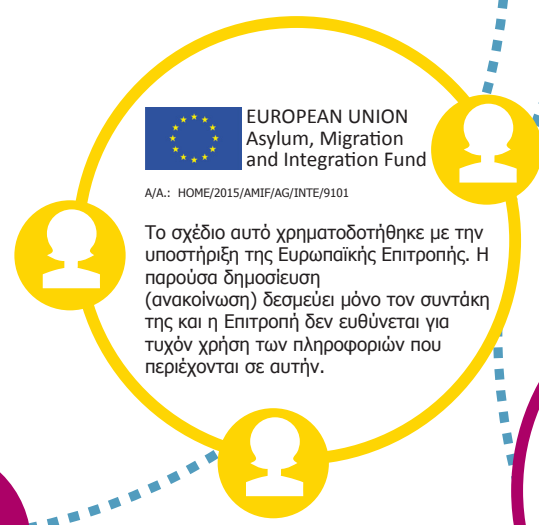
UNIVERSITA' DIA FIESSE
CETERA RESURTA SIBO

EUROPEAN UNION
Asylum, Migration
and Integration Fund

A/A: HOME/2015/AMIF/AG/INTE/9101

Το σχέδιο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση (ανακοίνωση) δεσμεύει μόνο τον συντάκτη της και η Επιτροπή δεν ευθύνεται για τυχόν χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

www.integrateproject.eu